

**#3:
FORVITRING SOM SOSIALT OG
MATERIELT BEGREP**

FORVITRING SOM SOSIALT OG MATERIELT BEGREP

I denne bookleten skal jeg å snakke om et begrep som er sentralt innenfor utforskningen min av konseptet, forvitring. Dette er begrep som først og fremst innlemmer det materielle som blir brutt ned via naturlige prosesser. Forvitringen er en prosess som skjer på stedet, mens erosjonen er en prosess som omfatter både forvitringen og transporten av materiale som skjer deretter.

Jeg ønsker å videreføre prosessen av forvitring til det sosiale aspektet av Nyksund og hvordan fraflyttingen og forfalle der etter påvirker hvordan holdninger man har til gjenoppbygging, restaureringer og nye planer. **Hvordan påvirker forfall, eller forvitring, av et sted menneskene som bor der og holdningene til ny utvikling?**

Videre skal jeg se mer fysisk på hvordan forvitring påvirker byggematerialer og andre fysiske materialer som jeg ønsker å videreføre inn i prosjektet.

DEL 1: DET SOSIALE ASPEKTET AV FORVITRING	S. 4 - 7
DEL 2: DET MATERIELLE ASPEKTET AV FORVITRING	S. 8 - 11
A. HARDE MATERIALER	S. 12 - 19
B. SEMI-HARDE MATERIALER	S. 20 - 29
C. ANDRE MATERIALER	S. 30 - 33
DEL 3: VIDEREFØRING INN I PROSJEKT	S. 34 -35
KILDER	S. 37

DET SOSIALE ASPEKTET AV FORVITRING

Nyksund har vært gjennom flere endringer over årene og menneskene som bodde og hadde virke der er borte. Dette har hatt en innvirkning på hvordan mennesker som har flyttet hit igjen og hvordan kommunen forholder seg til plassen i dag. Menneskene som har valgt å flytte hit igjen er en blanding av folk som har hatt en tilknytning til området rundt, mens andre har blitt trukket hit på grunn av potensialet Nyksund har hatt og gjennom utforskning og nysgjerrighet har lyst til å skape noe nytt på et sted som nesten har stått igjen som et blankt ark. Med forlatte bygg i et majestetisk landskap hvor vær og lys forandrer seg med vinden er det forståelig at det har dannet seg et lite samfunn med mange beboere som interesserer seg for det estetiske. Forlatte steder generelt er en kuriositet som mange oppsøker ettersom det etterlater seg en mystikk rundt seg og får kanskje en til å stille spørsmål om hvorfor det ble forlatt. Andre kan undre over hvem som har bodd her, hvordan livene deres så ut, hvorfor de forlot plassen, eller hvordan det var å leve på den tiden det ble forlatt. Mange av byggene har i dag blitt restaurert,

men mange av strukturene som gjorde Nyksund til et fiskevær står igjen. Den spesielle bygge og brygge strukturen står igjen og man får en lettere urban følelse her. Dagens fiskevær ser veldig annerledes, med store havner og betong siloer på fiskemottakene gir det morderne fiskeværet et helt annet uttrykk. I Nyksund er det ikke slik, og det har nesten blitt en tidskapsel på hvordan et fiskevær kunne se ut på tiden mellom 1930-1970 tallet før strofiske tok over.

Forvitring trenger ikke å bli tolket som et negativt begrep i sammenheng med Nyksund, men når noe forsvinner blir det heller omgjort til noe annet. Litt som havet som former svaberget og det skapes myke kanter, eller at det som har forvitret danner seg et nytt berg et annet sted. Forvitringen danner en ny form, og da blir det å skape noe nytt ut av dette.

Foto: Atle Valland 2003, gjenoppbygging av brygge

SOSIAL FORVITRING

Sosial forvitring refererer til prosessen der sosiale strukturer, institusjoner og normer gradvis brytes ned eller svekkes over tid. Dette kan skje som følge av ulike faktorer, inkludert endringer i økonomi, teknologi, politikk, kultur og demografi.

SOLOSTALGI

Solostalgi er en følelse av nostalgi eller lengsel knyttet til et bestemt sted eller område som har endret seg eller gått tapt. Solostalgi kan oppstå når et sted som en gang var viktig eller kjært for en person, gjennomgår dramatiske endringer som følge av for eksempel urbanisering, miljøforringelse, eller politiske endringer. Denne følelsen kan være knyttet til tap av natur, kulturminner, fellesskap eller en følelse av tilhørighet til et sted. (solostalgi, 2024)

Foto: Atle Valland Nyksund 2003

Foto: Nyksund 2023, eget foto

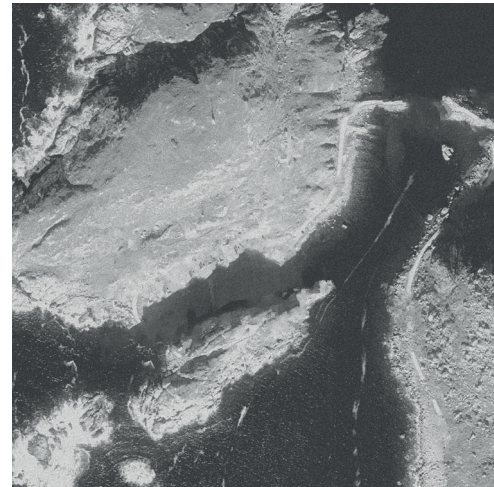
Nyksund 2029

Nyksund 2039

Nyksund 2079

Nyksund 2129

Collager fra booklet #2:scenarier, scenario
#2:spøkelsesværet

DET MATERIELLE ASPEKTET AV FORVITRING

Det materielle aspektet av forvitring er noe man fysisk ser og kan føle på kontra den sosiale forvitringen. Dette kan være landskapet som blir brutt ned partikkel for partikkel gjennom vær og vind over mange år, men det er også bygde strukturer vi mennesker skaper (forviting ,2022). Været i Nyksund gjør at byggingene her er svært utsatt for hyppigere forvitring og nedbrytings prosesser enn et bygg som står på innlandet. Vinden drar med seg kraftige bølger inn på land og blåser opp saltvann som er hardt på byggings materialet. Dette kan man se på nesten alle bygg her, skruer og spikere etterlater seg spor av rust på nesten alle husveggene. Noen av byggene har også maling som faller av selv om det ikke var så lenge siden det var nymalt. Bryggene i Nyksund ble gjenoppført mellom 2000-2010 men allerede i dag så ser man at havet har tatt med seg flere planker og de har blitt restaurert flere ganger. Det mest betydelige er at havet har tatt moloene flere ganger, og selv i dag treger de hyppige restaureringer etter en hard storm.

Det harde været gjør at Nyksund trengs å holdes

vedlike for at bygg og andre strukturer ikke skal forfalle etter kun kort tid. Med dette å holde Nyksund vedlike kommer mange problemstillinger ettersom det kun er få som bor her. Dette er litt av grunnen for at i dag så er det fortsatt flere bygg som står tomme og prisen for resturering er høy og i dag så er det fortsatt flere bygg som står tomme. Atle Valland har estimert at prislappen på restaurering av bygg og brygger på Ungsmaløya kan bli opptil 300 millioner, og de på Nyksund øya kan være opptil 80 millioner.

Denne problemstillingen av hyppig forvitring på materialer på grunn av det harde klimaet gir Nyksund sin identitet med at alt materialet står fort i forfall etter det er ny oppsatt.

HARDE MATERIALER

Harde materialer er fundamentene i infrastrukturen i Nyksund og disse materialene holder seg godt opptil klimaet. I denne delen har jeg laget illustrasjoner av hvordan disse forvitrer over tid. Forvitringen vil skje i forskjellig tempo ettersom hvor strukturen er plassert i Nyksund. Hvis strukturen er nede ved havet vil forvittrings prosessen skje forttere enn hvis det ligger litt oppå land skjermet fra havet. Igjen så vil forskjellige materialer reagere forskjellig på samme påvirkning. Materialene jeg har tatt utgangspunkt i er materialer som allerede er mye i bruk i Nyksund.

Granitt/gneis: dette er materialet som har størst holdbarhet da det kommer til sjø. Grunnfjellet i Nyksund er gneis og den største innvirkningen på at steiner faller fra fjellveggen er temperaturforskjeller over tid som gjør at grunnfjellet sprekker opp. Biologisk aktivitet, for eksempel kolonisering av planter, alger eller mikroorganismer på overflaten av gneisen, kan også bidra til forvitring. Biologisk nedbrytning kan føre til dannelse av mikroskopiske røtter eller andre

organismer som gradvis bryter ned materialet (gneis, 2020).

Betong: majoriteten av bygg og bygningskonstruksjoner i Nyksund er grunnet med betong. Denne er ofte utsatt for saltvann som trenger seg inn i strukturen som kan være skadelig for strukturell integritet og skaper korrosjon av armeringen.

Stål: stålen er kanskje det som blir mest påvirket av saltvannet som trekker seg inn overalt og det er ganske tydelig når det forvitrer. Når stål kommer i kontakt med saltvann, kan vann og oksygen i vannet reagere med metallet, noe som resulterer i dannelse av jernoksid, eller rust. Denne korrosjonsprosessen svekker stålets overflate og kan til slutt føre til strukturell svikt. Denne rusten er svært tydelig på alle stålkonstruksjoner og husvegger i Nyksund (korrosjon, 2024)

HARDE MATERIALER

GRANITT/GENIS

Ny oppsatt

25 år

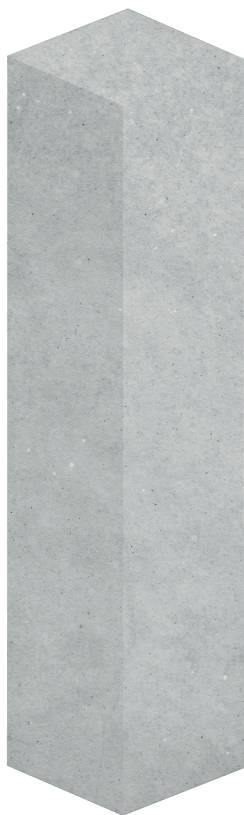

50 år

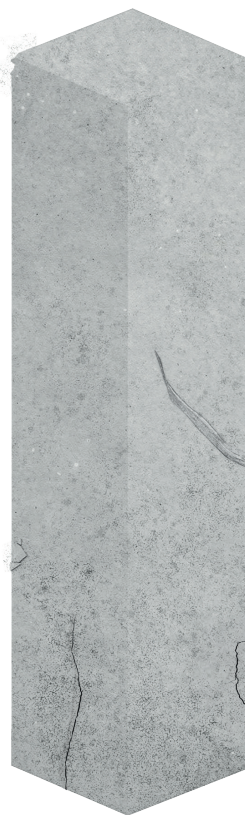

100 år

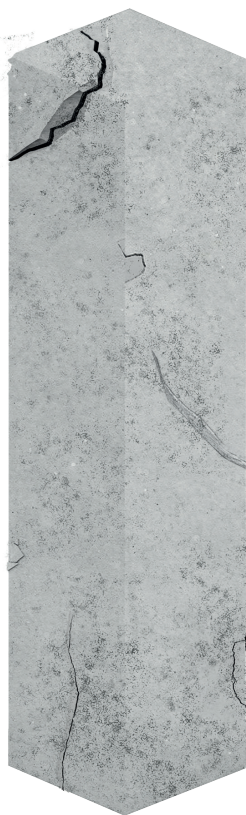
BETONG

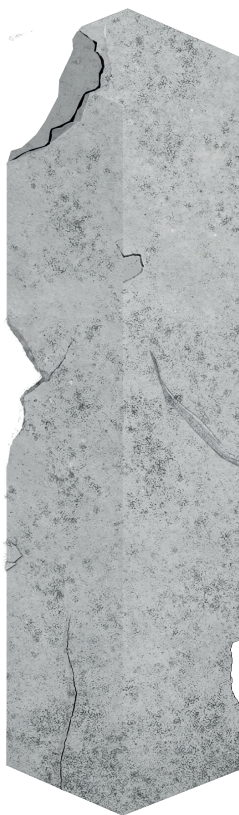
Ny oppsatt

25 år

50 år

100 år

STÅL

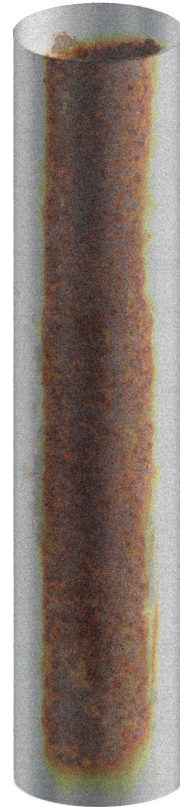
Ny oppsatt

10 år

20 år

30 år

SEMI-HARDE MATERIALER

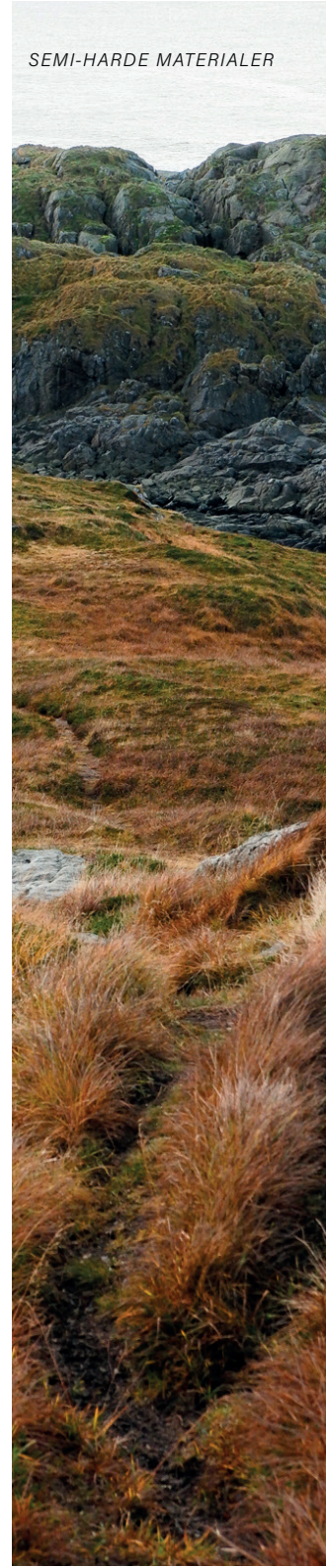
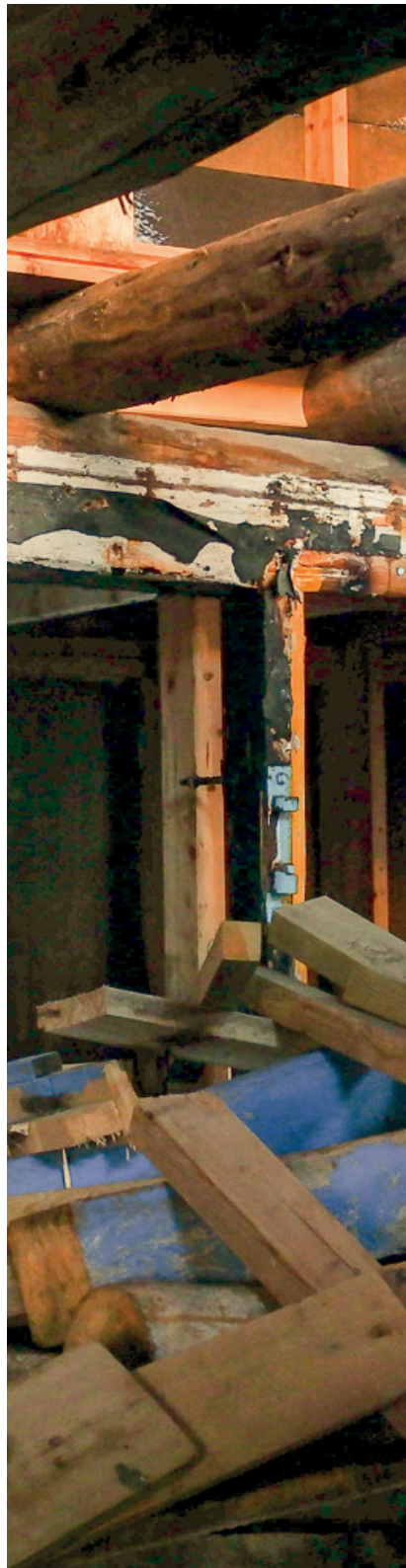
I denne delen har jeg fokusert på og laget illustrasjoner av hvordan semi-harde materialer forvitrer over tid. Forvitringen vil skje i forskjellig tempo ettersom hvor strukturen er plassert i Nyksund. Hvis strukturen er nede ved havet vil forvitnings prosessen skje fortere enn hvis det ligger litt oppå land skjermet fra havet. Igjen så vil forskjellige materialer reagere forskjellig på samme påvirkning. Materialene jeg har tatt utgangspunkt i er materialer som allerede er mye i bruk i Nyksund.

Trevirke: her har jeg tatt utgangspunkt i furu, ettersom det er brukt i bryggekonstruksjonene i Nyksund. Furu er ikke en svært hard men svært allsidig og er svært tilgjengelig. Over år vil furuen få en lettere grå farge fra eksponering til vann. Det er også svært utsatt for råte.

Sandstein: sandstein er ikke lokalt for Nyksund men jeg velger å trekke det fram for en sammenlikning til lokal stein. Sandstein er svært porøst og forvitrer i større hastighet enn andre typer stein.

Gabbro: Gabbro er en dyppergart som er en del av lofotkomplekset som dekker halvparten av lofoten og Vesterålen. Gabbro er en relativt myk bergart som har forvitningskategori 2 og består av mineeraler som pyroken, biotitt og ambifol som avsetter disse mineralene i jordsmonnet og gjør det rikere (Berggrunn Og Plantevekst, n.d.). Ettersom dette er en relativt myk bergart blir den ikke brukt så hyppig som byggemateriale.

Løsmasser: løsmassene som ligger på toppen av grunnfjellet er lettere utsatt for forvitring og erosjon ed forflyttelse via vann og vind. Men med vegetasjon vil denne forvitringen ikke skje i samme tempo enn hvis det kun er eksponerte løsmasser.

SEMI-HARDE MATERIALER

TREVIRKE (FURU)

Ny oppsatt

5 år

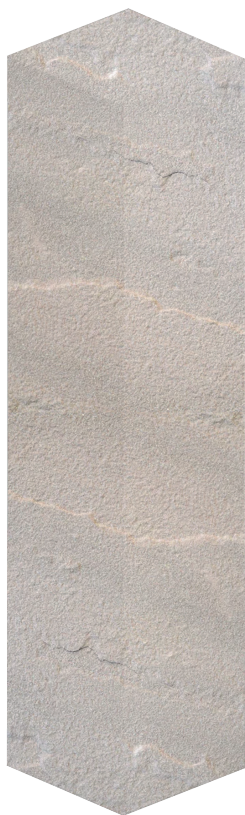

25 år

50 år

SKIFER/SANDSTEIN

Ny oppsatt

25 år

50 år

100 år

GABRRO

Ny oppsatt

25 år

50 år

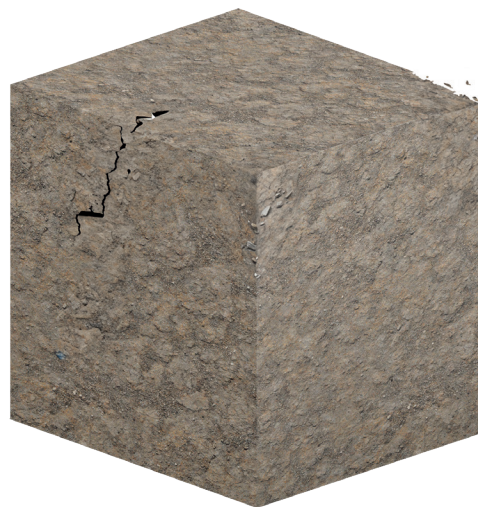

100 år

LØSMASSE

Ny oppsatt

5 år

25 år

50 år

ANDRE MATERIALER

I denne delen har jeg tatt med bilder av hvordan andre typer materialer forvitrer over tid. Forvitringen vil skje i forskjellig tempo ettersom hvor strukturen er plassert i Nyksund. Hvis strukturen er nede ved havet vil forvittrings prosessen skje forttere enn hvis det ligger litt oppå land skjermet fra havet. Igjen så vil forskjellige materialer reagere forskjellig på samme påvirkning. Materialene jeg har tatt utgangspunkt i er materialer som allerede er mye i bruk i Nyksund.

Viktig punkt innenfor andre typer materialer og hvorfor jeg har valgt disse er fordi de er betydelig for landskapet og historien.

Vegetasjon: vegetasjonen forvitrer ikke på samme måten noe abiotisk gjør, vegetasjonen går gjennom livssykluser som gjør at den ikke forvitrer, men den endrer seg gjennom året. Vegetasjonen blir påvirket av vann og vind på samme måte som andre materialer, hvor det er mer vind vil vegetasjonen ikke vokse like høyt. Der det er mye sjø vil det ikke være nok jordsmonn for at vegetasjonen får nok feste til å gro.

ANDRE MATERIALER

VIDEREFØRING I PROSJEKT

Inn i prosjektet ønsker jeg å sette fokus på materialene, og hvordan de påvirker det rundt seg samt hvordan estetikken forvitringen av disse påvirker inngrepene i prosjektet. Inngrepene jeg har valgt å gjøre vil tett bygge oppunder hvordan følelsen av forvitringen skjer som også gjennseiler historien av Nyksund da det ble forlatt i sin tid. Det er både en historisk gjenspeiling av det forlatte men også en kommentar på hvordan vi mennesker konstruerer ting i naturen blir tatt tilbake igjen over tid.

Berggrunn og plantevekst. (n.d.). naturfag.no. https://www.naturfag.no/artikkel/vis.html?tid=1036006&within_tid=1035852

forvitring. (2022, November 28). Store Norske Leksikon. <https://snl.no/forvitring>

gneis. (2020). Store Norske Leksikon. <https://snl.no/gneis>

korrosjon. (2024). Store Norske Leksikon. <https://snl.no/korrosjon>

Wikipedia contributors. (2024, April 7). Solastalgia. Wikipedia. <https://en.wikipedia.org/wiki/Solastalgia>